uskonnontutkija
religionsforskaren
2 (2026), ISSN 1796-4407

Koraani shiianuorten arjessa: uskontotieteen ja psykologian näkökulmia

Pinja Luoma

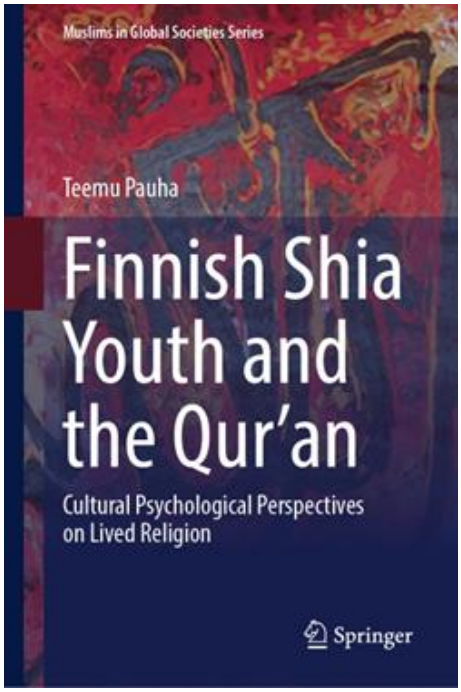

Pauha, Teemu (2025). *Finnish Shia Youth and the Qur'an: Cultural Psychological Perspectives on Lived Religion*. Cham: Springer, 232 s.

Uskontotieteen ja islamin tutkimuksen dosentti ja psykologi Teemu Pauhan *Finnish Shia Youth and the Qur'an - Cultural Psychological Perspectives on Lived Religion* (2025) on ensimmäinen shiiamuslimeita käsittelevä teos Suomessa. Tieteenalojen saumatonta yhteistyötä teoksessa harjoittavat uskontotiede ja kulttuuripsykologia havainnoiden Koraanin merkitystä shiianuorten jokapäiväisessä elämässä Suomessa. Teos on osa Springer Naturen julkaisemaa "Muslims in Global Societies" -sarjaa, joka tarkastelee nykypäivän muslimien arkea ja identiteettiä globaalissa maailmassa.

Finnish Shia Youth and the Qur'an -teoksessa keskiöön nousevat musliminuoret ja eletty uskonto dogmaattisen Koraanin tarkastelun sijaan. Koraani nähdään kirjassa symbolisena resurs-

sina, jonka merkitykset liittyvät niin arkeen, identiteettiin kuin tunteisiin. Kaikuja Pauhan musliminuorten identiteettiä Suomessa käsitelleestä väitöskirjasta ”Religious and national identities among young Muslims in Finland: A view from the social constructionist social psychology of religion” (2018) voi huomata, sillä yksi teoksen tutkimuskysymys on, miten nuorten käsitykset Koraanista rakentuvat suhteessa suomalaisuuteen. Tutkimuksen aineisto koostuu etnografisesta havainnoinnista shiiamoskeijassa sekä kahdentoista 16–29-vuotiaan shiialaisen, kuuden miehen ja kuuden naisen, haastatteluista. Haastateltavat koostuivat korkeakoulutetuista, mikä on melko tyypillistä vähemmistöuskontoja koskevassa tutkimuksessa. Pauha avaa lukijalle onnistuneesti paitsi sitä, miten haastatteluryhmä koostettiin, myös haastattelumetodiaan ja psykologin taustansa vaikutusta siihen. Yhtenä puolena tästä kerrotaan hoitotyössä käytetyn aktiivisen kuuntelun vuorovaikutustapaa. Kiinnostavaa olisikin lukea tulevaisuudessa enemmän siitä, miten uskontotieteilijä voisi oppia hyödyntämään taitoa kenttätyössään.

Hieman yli 200-sivuinen kirja etenee metodologian ja teoreettisen viitekehyksen kautta analyysiin. Kirjassa on yhteensä yhdeksän lukua. Kolme ensimmäistä taustoittavat aihealuetta, neljäs esittelee aineiston sekä linkittää siihen elävän uskonnon käsitteen. Teoreettisin osuus on kirjan luvussa viisi, jossa tarkastellaan kulttuuripsykologisia lähestymistapoja Koraanin tutkimiseen. Kolme seuraavaa lukua keskittyvät analyysiin, ja kirjan lopettaa perinteisesti johtopäätökset. Täysin perinteisesti kirja ei kuitenkaan jäsenny, vaan teoria, aineisto ja analyysi kulkevat kirjan luvuissa usein limittäin. Tämä palvelee hyvin Pauhan teoreettista tarkoitusperää, eli psykologian käsitteiden ja lähestymistapojen hyödyntämistä tutkittaessa tekstin merkitystä elävässä uskonnossa.

Teoksen sysää liikkeelle sen vahvuus: shiianuoren ääni. Yksi haastateltavista, Yasmin, kertoo, että toivoisi jokaisen suomalaisen tietävän Koraanista sen, että pyhän kirjan aseman korostamisen sijaan Koraani toimii elämässä ennemminkin moraalisena kompassina. Haastattelulainauksia onkin läpi kirjan sivujen yhdistetty luontevasti muuhun sisältöön.

Lukijan ei tarvitse pelätä kirjaan tarttumista, jos islam, sen suuntaukset tai edes Suomi eivät ole hänelle tuttuja. Kirjan ensimmäisessä luvussa “Who are the Shia?” Pauha taustoittaa selkeästi shiialaisuuden peruselementtejä, ja lukijalle rakentuu kuva siitä, mistä suuntauksessa on kyse. Taustoitus jatkuu seuraavassa luvussa “Islam in Finland” mennen melko pitkälle Suomen historian kertaamisessa. Lukiessaan otsikon luvusta “Living as a Young Muslim in Helsinki” odottaa jo pääsevänsä syvemmälle suomalaisten shiianuorten elämään. Sen sijaan löytää itsensä lukemasta evankelisluterilaisen kirkon asemasta Suomessa. Vaikka tieto kirkon nykyasemasta on tärkeää suomalaisten musliminuorten maailman ymmärtämiseksi, herää kuitenkin kysymys, tarvitseeko teema kokonaisen luvun itselleen. Luonteva ratkaisu olisi voinut olla sulauttaa toinen ja kolmas luku toisiinsa, ja käsitellä näin yleisesti uskonnon merkitystä Suomessa pitäen kuitenkin islamin tekstin kiintopisteenä.

Pauha tuo uudenlaisen, psykologisen lähestymistavan uskontotieteessä tunnettuun käsitteeseen, elettyyn uskontoon (*lived religion*), kirjan viidennessä luvussa “A Cultural Psychological Approach to the Qur’an”. Hän yhdistää käsitteen niihin tapoihin, miten haastateltavat käyttävät

ja tulkitsevat Koraania ja sen merkitystä. Kuudes luku keskittyy Koraaniin ja tunteisiin. Seitsemäs luku ottaa käytännöllisemmän näkökulman, ja keskittyy siihen, luetaanko Koraania uskonnollinen oppiminen mielessä. Kiinnostava ja toistuva havainto on se, että monet nuoret lukevat Koraania puhtaasti lukemisen tekona eivätkä suoranaisesti oppiakseen jotain sen sisällöstä. Tämä nuorten lähestymistapa Koraaniin liittyy vahvasti edellisen luvun teemaan, tunteisiin. Kahdeksas luku tarkastelee Koraanin merkityksiä materiaalisena esineenä. Luku tarjoaa kiinnostavia havaintoja erityisesti pyhän käsitteestä kiinnostuneille. Kirjan keskeiset sisällöt ja päätelmät kokoaa hyvin yhteen sen viimeinen luku, joka noudattaa muiden lukujen selkeää otsikointia.

Koska shiialaisuutta on tutkittu Suomen kontekstissa vielä vähän, jäin lukijana kaipaamaan näkyvämpää suuntauksen ja sen merkitysten analyysia. Vaikka shiialaisuus nousee vielä johtopäätöksissä esille, jää sen roolin ja merkityksen tarkastelu analyysiluvissa paikoin vähäiseksi. Kirjan vahvuuksia ovat sen uutuusarvo, shiianuorten ääni ja sujuva luettavuus. Lähestyy lukija kirjaa sitten uskontotieteilijän tai psykologin silmin, tai jopa näiden tutkimusalojen ulkopuolelta, saa hän teoksesta itselleen niin tietoa kuin ravistelua totuttuihin näkökulmiin tutkimuksessa. Islamia on maahanmuuton kontekstissa tutkittu niin kansainvälisesti kuin kansallisesti melko paljon, mutta lähestymistapa nousee usein vähemmistön aseman ja integraation kautta. Pauha virkistää kenttää ottamalla tulokulmaksi Koraanin merkityksen eletyn uskonnon kontekstissa. Teos vastaa osaltaan alkusanoissa esitettyyn kritiikkiin islamin tutkimuksesta Suomessa. Pauhan mukaan tutkimus on keskittynyt liialti islamiin suhteessa yhteiskunnallisiin instituutioihin, mikä vahvistaa stereotyyppistä kuvaa uskonnon sopimattomuudesta eurooppalaiseen yhteiskuntaan. Uutta on myös se, ettei Pauha keskity islamiin kokonaisuutena, tai lähde tarkastelemaan ilmiötä jonkin etnisen ryhmän kontekstissa. Tämänkaltainen näkökulman supistaminen on tervetullutta uskontotieteen kentälle. Toivon mukaan teos herättelee myös psykologeja tutkimaan uskontoa enemmän.

Monitieteisyytensä ja selkeän kirjoitustyylinsä vuoksi teosta voi suositella niin tutkijoille kuin opiskelijoillekin, jotka ovat kiinnostuneet eletystä uskonnosta, ihmisen mielestä, vähemmistöistä tai pyhistä teksteistä ja niiden käytöstä. Teoksen arvon voi nähdä tieteellisen kentän lisäksi merkityksellisenä itse tutkittavalle ryhmälle sen tarjotessa tietoa heidän suhteestaan heille merkitykselliseen kirjaan. Vaikka tieteenalat eivät olisi lukijalle tuttuja, selittää Pauha ymmärrettävästi auki tutkimuksen taustat. Yhtenä kirjan tavoitteena on luoda siltaa uskontotieteen ja psykologian tutkimusten välille. Kirja paitsi onnistuu tässä, myös herättää lukijan toivomaan, että tämänkaltaisia teoksia saa lukea lisää myös tulevaisuudessa. Kirja päättyy onnistuneesti siihen, mistä alkaakin: nuoren shiiamuslimin ääneen.

Pinja Luoma on uskontotieteen väitöskirjatutkija Turun yliopistossa.